

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΤΕΧΝΙΚΕΣ :
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ ΣΤΗΝ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ενισχύουν την ενεργητική
συμμετοχή

Ευχαριστίες προς τους μαθητές μου

- Ο εκπαιδευτικός μαθαίνει πολλά και στηρίζεται στο μάθημά του από τον επιμελή, τον αντιδραστικό, τον αμφισβητία, τον αντικοινωνικό κλπ μαθητή.
- Όλους τους ευχαριστεί εκτός από έναν: τον σιωπηλό μαθητή.
☹ Γιατί; Γιατί από αυτόν έμαθε τα πιο λίγα!

Τι εκπαιδευτικός θέλω να είμαι;

I. Δάσκαλος και μαθητής: ο δάσκαλος μεταδίδει γνώσεις και ο μαθητής τις «παραλαμβάνει»

➤ Πλεονέκτημα για τον εκπαιδευτικό: *αυθεντία, αναγνώριση, έλεγχος του μαθήματος.*

➤ Δυσκολία-μειονέκτημα για τον εκπαιδευτικό: *Ευθύνη για την αποτυχία - ρουτίνα.*

☺ Πλεονέκτημα για τον μαθητή: *ασφάλεια, προσανατολισμός, σαφής σχεδιασμός*

☹ Μειονέκτημα για τον μαθητή: *περιορισμένη σχέση με τον εαυτό και τις καταστάσεις ζωής, μικρή δυνατότητα για καθοδήγηση της διαδικασίας μάθησης*

Ποτέ δεν είναι όλα ρόδινα

- Οι δυνατότητες για μάθηση εξαρτώνται από τον καλό σχεδιασμό της διδασκαλίας (αν αυτός προσαρμόζεται στις προηγούμενες γνώσεις και στις ανάγκες των μαθητών).
- ↳ **Κίνδυνος:** Ορισμένοι μαθητές διεκδικούν περισσότερο χώρο και αυτονομία, αμφισβητώντας τον εκπαιδευτικό.

Τι εκπαιδευτικός θέλω να είμαι

II. Ο δάσκαλος ως σύμβουλος και εταίρος: οι μαθητές υποστηρίζονται στη προσπάθειά τους να μάθουν

- Πλεονέκτημα για τον εκπαιδευτικό: συνεργασία με τον μαθητή, κοινή αποστολή-διαφοροποίηση ως πρόκληση.
- Δυσκολία-μειονέκτημα για τον εκπαιδευτικό: περιορισμένη δυνατότητα σχεδιασμού, εστίαση σε κάθε μαθητή, συντονισμός των ομάδων.
- Πλεονέκτημα για τον μαθητή: αυτορρύθμιση, ενεργητική συμμετοχή.
- Δυσκολία-μειονέκτημα για τον μαθητή: ευθύνη για το αποτέλεσμα μάθησης.

Ποτέ δεν είναι όλα ρόδινα

- Οι δυνατότητες για μάθηση εξαρτώνται από την έντονη αυτορρυθμιζόμενη συμμετοχή των μαθητών, οι οποίοι μαθαίνουν πώς να οργανώνουν οι ίδιοι τη διαδικασία μάθησής τους.
- ☞ **Κίνδυνος:** ορισμένοι μαθητές προτιμούν να κατευθύνονται από τον εκπαιδευτικό. Αντιδρούν στον χρόνο που αφιερώνεται π.χ. σε ομαδική εργασία. Αντιμετωπίζουν τη συμπεριφορά του εκπαιδευτικού ως 'παθητική'.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ - ΕΙΣΗΓΗΣΗ

Γιατί; Πότε; Με ποια μορφή;

Συμφωνούμε, και γιατί;

- I. Να συζητήσουμε τα παρακάτω επιχειρήματα:
  - ❖ Μετάδοση γνώσεων σε σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα. Ο εκπαιδευτικός από άγχος μήπως δεν καλύψει τη διδακτέα ύλη, καταφεύγει στην Παρουσίαση.
  - ❖ Ο εκπαιδευτικός το θεωρεί ζήτημα προσωπικού του κύρους να αφιερώσει μεγάλο μέρος του χρόνου διδασκαλίας στην Παρουσίαση.
  - ❖ Η Παρουσίαση αποτελεί ένα πολύ αποτελεσματικό εργαλείο με το οποίο μπορεί ο εκπαιδευτικός να βοηθήσει τους μαθητές να αποκτήσουν ένα μεγάλο φάσμα πληροφοριών και γνώσεων, τις οποίες η κοινωνία θεωρεί ως πολύ σημαντικά εφόδια των μαθητών.

Συμφωνούμε, και γιατί;

- ❖ Οι βασικοί σκοποί της εκπαίδευσης επιτυγχάνονται κυρίως μέσω της απόκτησης πληροφοριών και γνώσεων. Γι' αυτό εξάλλου τα Αναλυτικά Προγράμματα των σχολείων είναι δομημένα γύρω από σώματα πληροφοριών και γνώσεων και είναι οργανωμένα σε μαθήματα (Γλώσσα, Μαθηματικά, Φυσική κλπ.). Δεν είναι τυχαίο το γεγονός συνεπώς ότι και οι διάφορες εξετάσεις, στις οποίες υποβάλλονται οι μαθητές, ελέγχουν κυρίως πληροφορίες και γνώσεις.
- ❖ Ο σχεδιασμός και η υλοποίησή της γίνονται πολύ ευκολότερα σε σύγκριση με άλλες εκπαιδευτικές τεχνικές, με αποτέλεσμα να προτιμάται από τον εκπαιδευτικό.

Συμφωνούμε, και γιατί;

- ❖ Ενδείκνυται όταν η ύλη διδασκαλίας είναι τελείως ξένη προς τους μαθητές και δεν υπάρχουν στις εμπειρίες τους άμεσοι σύνδεσμοι με αυτήν.
- ❖ Με την Παρουσίαση ο εκπαιδευτικός δημιουργεί ισχυρές εντυπώσεις και κινητοποιεί συναισθήματα και βιώματα.
- ❖ Προτιμάται, όταν προέχει η δραστηριοποίηση του ενδιαφέροντος και της προσοχής των μαθητών.
- ❖ Ο εκπαιδευτικός δεν μπορεί να εφαρμόσει άλλες εκπαιδευτικές τεχνικές και περιορίζεται στην Παρουσίαση.

II. Να συζητήσουμε και αυτά τα επιχειρήματα:

- ✓ Οι έμπειροι εκπαιδευτικοί αποφεύγουν να εφαρμόζουν την Παρουσίαση.
- ✓ Είναι απαραίτητο να εξασφαλίσουμε μια εισαγωγή σε ένα θέμα ή μια θεματική περιοχή, την οποία θα επεξεργασθούμε στην συνέχεια με τις κατάλληλες μεθόδους.
- ✓ Η Παρουσίαση είναι ανιαρή και πρέπει κατά κανόνα να αποφεύγεται.
- ✓ Η αδυναμία της Παρουσίασης να ανταποκριθεί στις ατομικές διαφορές των μαθητών έχει ασφαλώς βάση, οπότε πρόκειται για πρόβλημα και της συγκεκριμένης μορφής διδασκαλίας και όχι μόνον του εκπαιδευτικού.

Ποιο Συμπέρασμα συνάγεται;

- ✓ Τα οποιαδήποτε προβλήματα δημιουργούνται κυρίως εξαιτίας της συχνότητας και της διάρκειας εφαρμογής της Παρουσίασης, όπως άλλωστε δημιουργούνται και με την αποκλειστική χρήση οποιασδήποτε άλλης τεχνικής. Αντίθετα, όταν η Παρουσίαση είναι σχετικώς σύντομη και ενέχει το στοιχείο του ενθουσιασμού, τότε προβληματίζει και ενεργοποιεί τον μαθητή και βελτιώνει σημαντικά τα μαθησιακά αποτελέσματα.

ΟΜΑΔΕΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Εργασία σε ομάδες
Ομαδοσυνεργατική
διδασκαλία

- Διαμόρφωση μικρών ομάδων. Μελετητές υποστηρίζουν ότι αποτελεί τη βάση της Εκπαίδευσης.
- Προδιαγραφές: ιδανικός αριθμός, τέσσερα μέλη. Τυχαία και μεικτή σύνθεση από άποψη εμπειριών, γνώσεων, γεωγραφικής προέλευσης, φύλου κ.ά. Σε ορισμένες περιπτώσεις είναι δικαιολογημένη η δημιουργία ομάδων ανάλογα: με το επίπεδο, με τη γνώση του θέματος, με τον τρόπο που κάθε ομάδα πρόκειται να εφαρμόσει αργότερα όσα έμαθε.
- Μετά ένα χρονικό διάστημα (3-4 συναντήσεις) είναι σκόπιμο να αλλάζει η σύνθεσή τους, ώστε να γίνεται πληρέστερη αλληλο-αξιοποίηση των συμμετεχόντων.

Στόχοι της ομάδας και οδηγίες του εκπαιδευτικού

Ο εκπαιδευτικός πρέπει να παρουσιάζει με σαφήνεια και καθαρότητα τον στόχο και να δίνει οδηγίες:

- ⊙ Να καθίσουν κατά τρόπο που να μπορούν να συνεργάζονται,
- ⊙ Σε περίπτωση περίπλοκων οδηγιών τις δίνει και γραπτά ή τις γράφει στον πίνακα.
- ⊙ Καθορίζει χρονικό όριο.
- ⊙ Ειδοποιεί την ομάδα να ορίσει εκπρόσωπό της που θα παρουσιάσει το αποτέλεσμα της ομαδικής εργασίας.
- ⊙ Ζητά, αν κρίνει σκόπιμο, να καταθέτουν οι ομάδες γραπτώς το προϊόν της εργασίας τους (περίληψη, λύση άσκησης, έννοιες-κλειδιά κλπ). Μπορούν οι ομάδες να γράψουν το αποτέλεσμα της εργασίας τους σε μεγάλα φύλλα τα οποία θα αναρτηθούν στην αίθουσα ή να τα προβάλλουν.

Διαδικασία ομαδικής εργασίας: ο ρόλος του εκπαιδευτικού- η παρουσίαση του έργου (1)

- ✓ Όλες οι ομάδες επεξεργάζονται το ίδιο θέμα ή κάθε ομάδα επεξεργάζεται μια οπτική γωνία του θέματος.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός πλησιάζει ορισμένες φορές τις ομάδες για να δώσει διευκρινίσεις και πρόσθετες πληροφορίες και να παρακολουθεί την πορεία των εργασιών. Δεν πιέζει, αλλά συμβουλεύει κάποια ομάδα να επιταχύνει, γιατί ο χρόνος κυλάει. Η διάρκεια εργασίας μπορεί να παραταθεί με νέο συμβόλαιο.
- ✓ Παρουσίαση από τις ομάδες-σύνθεση: οι εκπρόσωποι παρουσιάζουν το αποτέλεσμα της ομαδικής εργασίας. Περιστοιχίζονται από τα μέλη της ομάδας τους, ώστε να αισθάνονται όλοι υπεύθυνοι. Εξάλλου μπορούν να συμπληρώνουν και να κάνουν πρόσθετες παρατηρήσεις, όταν ολοκληρώσει ο εκπρόσωπός τους.

Διαδικασία ομαδικής εργασίας: ο ρόλος του εκπαιδευτικού- η παρουσίαση του έργου (2)

- ✓ Ο εκπαιδευτικός υποβάλλει ερωτήσεις και συντονίζει τη συζήτηση.
- ✓ Μετά τις τυχόν συμπληρώσεις των μελών της ομάδας μπορεί να γίνει σχολιασμός και από τους άλλους συμμετέχοντες.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός συνοψίζει και συνθέτει τα αποτελέσματα των ομαδικών εργασιών. Διατυπώνονται συμπεράσματα με τη βοήθεια των μαθητών.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός πρέπει να δείχνει εμπιστοσύνη στους μαθητές και να τους επιτρέπει να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες.

Πλεονεκτήματα της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας

- Εξασφαλίζεται η ενεργητική συμμετοχή (ολιγομελείς ομάδες, ελευθερία απόψεων-όχι άγχος αποτυχίας).
- Αναπτύσσεται η επικοινωνία και η αμοιβαιότητα (όχι ο ανταγωνισμός).
- Προωθείται ο μετασχηματισμός απόψεων.

Απαιτείται χρόνος-όχι άκαρπη επεξεργασία

A painting of a field of flowers, likely irises, with yellow and white blossoms and green foliage. The background is a blue sky with white clouds. The text is overlaid in the top right corner.

**ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ
ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ**

☺Μια απάντηση είναι τόσο καλή όσο και η ερώτηση που την προκαλεί

☺Όποιος σκέπτεται ρωτάει - όποιος σκέπτεται καλά ρωτάει και καλά

☺Αποστολή της ερώτησης είναι η δραστηριοποίηση της σκέψης

Χαρακτηριστικά των καλών ερωτήσεων

- ✓ Να διακρίνονται από σαφήνεια και καθαρότητα
- ✓ Να απευθύνονται σε όλους. Εθελοντική απάντηση.
- ✓ Να ανταποκρίνονται στις ανάγκες και προσδοκίες τους και να συνδέονται με το θέμα.
- ✓ Να παρεμβάλλεται χρόνος προς απάντηση. Να μην απαντά ο εκπαιδευτικός.
- ✓ Να αντιστοιχούν στις δυνατότητές τους.
- ✓ Να δραστηριοποιούν τη σκέψη και να μην απαιτούν μονολεκτική απάντηση.

- ✓ Να μην προσβάλλουν, να μην ενοχλούν, αμφισβητούν και μειώνουν.
- ✓ Να συνοδεύονται από βοηθητικά μέσα, ώστε να γίνουν περισσότερο ενδιαφέρουσες και κατανοητές.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός καταγράφει τις απαντήσεις στον πίνακα ή σε διαφάνεια.
- ✓ Οι ερωτήσεις απευθύνονται σε όλους (όχι ονομαστικά γιατί φέρνουν σε δύσκολη θέση-όχι με τη σειρά, γιατί αυτό κουράζει ή και δίνει τη δυνατότητα να μην προσέχει κανείς, γιατί θα προετοιμάζεται για τη δική του παρέμβαση).
- ✓ Αν ο εκπαιδευτικός αδυνατεί να απαντήσει, να μη διστάσει να το παραδεχθεί, αλλά να υποσχεθεί ότι θα διερευνήσει το θέμα.

Ερωτήσεις που πρέπει να αποφεύγονται

- ✎ Ερωτήσεις μονολεκτικής απάντησης (μόνον όταν λειτουργούν ως 'ασκήσεις προθέρμανσης').
- ✎ Ερωτήσεις τυχαίας απάντησης (εξαρτάται πώς χρησιμοποιούνται- δεν έχουν νόημα αν αναμένεται μια τυχαία απάντηση, αλλά είναι σημαντικές αν βοηθούν στη διατύπωση υποθέσεων).
- ✎ Εξωθητικές ερωτήσεις (πιέζουν προς απάντηση). Σημαντικό είναι να κάνει νύξεις ο εκπαιδευτικός προς τη σωστή κατεύθυνση.
- ✎ Ρητορικές ερωτήσεις: υπονομεύουν την ανεξαρτησία της γνώμης των εκπαιδευομένων.
- ✎ Διπλές και πολλαπλές ερωτήσεις (ασαφείς, σύνθετες)

Πλεονεκτήματα των Ερωτήσεων-Απαντήσεων

- Έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τη γνώμη τους και να σκεφθούν αυτοδύναμα. Ανακαλύπτουν πτυχές και επιμέρους οπτικές του θέματος. Αυτενέργεια και ενεργητική συμμετοχή.
- Μαθαίνουν να εκφράζονται, να διατυπώνουν τις σκέψεις τους και να αξιοποιούν γνώσεις και εμπειρίες τους. Έτσι αυξάνεται η αυτοεκτίμηση και η αυτοπεποίθησή τους.
- Μαθαίνει ο ένας από τον άλλο, οικοδομείται ομαδικό πνεύμα.

- Μπορεί να θέσει κάποιος ερωτήματα που τον απασχολούν.
- Ποικίλες απόψεις και διαφορετικές οπτικές. Μπορεί να γίνει σύνθεση και να αξιοποιηθούν οι διαφορές, καθώς εμπλουτίζουν τον κοινό προβληματισμό.
- Ο εκπαιδευτικός διαπιστώνει τις μαθησιακές ανάγκες της ομάδας και ενδεχομένως αναθεωρεί τη στρατηγική του.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

- ✓ Εξέταση ενός θέματος με συστηματικό τρόπο σε βάθος.
- ✓ Διαλεκτική-διάλογος (πράγμα που δεν γίνεται στην Ερώτηση-Απάντηση, στην οποία κυριαρχεί ο αυθορμητισμός).
- ✓ Ο εκπαιδευτικός πρέπει να προσχεδιάσει επαγωγικά ερωτήσεις για τη σταδιακή προσέγγιση του θέματος.
- ✓ (εφαρμόζεται εμβόλιμα σε άλλες τεχνικές, ιδίως στην Εισήγηση).
- ✓ Κατά την έναρξη της προσέγγισης ενός θέματος: σκοπός είναι να συμμετάσχουν οι εκπαιδευόμενοι στον προβληματισμό, αξιοποιώντας γνώσεις και εμπειρίες τους. Έτσι εμπλέκονται ενεργητικά.
- ✓ (μπορεί να εφαρμοσθεί τα πρώτα λεπτά μιας διδακτικής ενότητας ή και κατά τη διάρκειά της, όταν αρχίζει η προσέγγιση μιας νέας περιοχής).
- ✓ Εφαρμόζεται είτε στην ολομέλεια είτε σε εταιρική εργασία είτε σε ομάδες εργασίας.

ΚΑΤΑΙΓΙΣΜΟΣ ΙΔΕΩΝ

- ✓ Ελεύθερη και αυθόρμητη έκφραση απόψεων.
- ✓ Διατυπώνουν όποια σκέψη τους έρχεται στο μυαλό. Δεν γίνεται εκείνη τη στιγμή κριτική, αλλά θα κληθούν αργότερα να την εξηγήσουν.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός σημειώνει τις σκέψεις στον πίνακα, τις ταξινομεί σε κατηγορίες.
- ✓ Με την τεχνική των Ερωτήσεων-Απαντήσεων ή της Συζήτησης οδηγεί την ομάδα στον σχολιασμό των κατηγοριών που προέκυψαν και προχωρεί σε σύνθεση των απόψεων.
- ✓ Δεν πρέπει να πλατειάσει ο καταιγισμός ούτε να καταλήξει σε επίδειξη φαντασίας ή σε μη δημιουργική έκθεση ιδεών.

ΑΣΚΗΣΕΙΣ

- ✓ Κάθε μορφή ατομικής ή συλλογικής εργασίας που πραγματοποιείται στο πλαίσιο μιας διδακτικής ενότητας.
- ✓ Εφαρμογή στην πράξη και σύνδεση με τη θεωρία.
- ✓ Μέσα σε αίθουσα ή εργαστήριο. Διαρκεί από λίγα λεπτά έως λίγες ώρες.
- ✓ Μορφή: επεξεργασία ενός ζητήματος, λύση προβλήματος, διεξαγωγή πειράματος, εξάσκηση στη χρήση ενός προγράμματος Πληροφορικής, χειρισμός ή κατασκευή αντικειμένων υπό την επίβλεψη του εκπαιδευτικού.

Ασκήσεις μπορεί να είναι: απαντήσεις σε ερωτηματολόγια, καταιγισμός ιδεών, άλλες τεχνικές (μελέτη περίπτωσης, Λύση προβλήματος, Επίδειξη).

ΕΠΙΔΕΙΞΗ

- ✓ Παρατηρούν μια εκπαιδευτική πράξη και την επαναλαμβάνουν (πείραμα, επισκευή μηχανήματος, ασκήσεις στον υπολογιστή, συμπλήρωση εντύπου κλπ.).
- ✓ Ενδείκνυται για απόκτηση πρακτικών γνώσεων. Εφαρμόζεται κατεξοχήν στα προγράμματα κατάρτισης με αντικείμενο την Πληροφορική και τα Τεχνικά Επαγγέλματα.

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ

- ✓ Μορφή σύνθετης άσκησης: παρουσιάζεται ένα υποθετικό ή πραγματικό παράδειγμα, αναλύεται σε βάθος, ώστε να διερευνηθούν λύσεις στα σχετικά προβλήματα.
- ✓ Δύο πεδία εφαρμογής:
  - α. για εμπέδωση και εφαρμογή θεωρητικών γνώσεων,
  - β. υποκίνηση ευρετικής πορείας προς τη μάθηση, όταν δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί η απόκτηση των απαιτούμενων γνώσεων.

- ✓ Στάδια: ο εκπαιδευτικός επιλέγει μια περίπτωση, όσο το δυνατόν πλησιέστερη στην πραγματικότητα.
- ✓ Παρουσιάζει την περίπτωση και το πλαίσιο στο οποίο εντάσσεται (ιστορία, παρούσα συγκυρία). Η παρουσίαση μπορεί να γίνει προφορικώς, με μορφή γραπτού κειμένου, ταινίας ή κασέτας.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός δίνει διευκρινίσεις (σκοπός, αποτελέσματα που αναμένονται, πως θα επεξεργασθούν το ζήτημα. Απαντά σε απορίες. Ορίζει το χρόνο).

- Κατά προτίμηση με ομάδες εργασίας. Αξιοποιούν γνώσεις και εμπειρίες τους και καταλήγουν σε προτάσεις .
- Παρουσιάζουν μέσω των εκπροσώπων τους οι ομάδες το προϊόν της εργασίας τους, τις δυσκολίες που συνάντησαν και τα συμπεράσματά τους.
- Ο εκπαιδευτικός προβαίνει σε σύνθεση, σχολιάζει συμπληρώνει και βοηθά στη συναγωγή γενικών συμπερασμάτων.

- ✓ Προδιαγραφές (οι ίδιες με της Τεχνικής της Άσκησης).
Επιπλέον:
- ✓ Σχεδιασμός της περίπτωσης: πλησιέστερα στην πραγματικότητα. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να διαθέτουν γνώσεις και εμπειρίες. Πρέπει να σχεδιάζεται ώστε να προκαλεί το ενδιαφέρον.
- ✓ Σαφής καταγραφή γεγονότων και προσώπων που εμπλέκονται. Κατανόηση της περίπτωσης.
- ✓ Εξαντλητική ανάλυση των εργασιών των εκπαιδευομένων: παρουσιάζουν τις λύσεις και την πορεία που ακολούθησαν. Πρέπει να συνειδητοποιήσουν ότι η προσωπική τους συμμετοχή άξιζε τον κόπο. Σύνθεση βασικών σημείων από εκπαιδευτή, διορθώνει και συμπληρώνει στην κατάλληλη στιγμή, συνδέει αυτά που έμαθαν .

ΠΑΙΧΝΊΔΙ ΡΉΛΩΝ

Λόγοι επιλογής της ως εκπαιδευτικής τεχνικής

- Αναφορά σε μια κατάσταση από την καθημερινή πραγματικότητα.
- Οι μαθητές υποδύονται ρόλους, ώστε να βιώσουν και να κατανοήσουν βαθύτερα μια κατάσταση και τις αντιδράσεις τους σε αυτήν.
- Ανάλυση συγκρουσιακών καταστάσεων που αναφέρονται σε ικανότητες, στάσεις, επικοινωνία και συμπεριφορά.

Προδιαγραφές του σταδίου προετοιμασίας

- ✓ Ο εκπαιδευτικός εξηγεί τους στόχους του παιχνιδιού.
- ✓ Καλλιεργεί κλίμα εμπιστοσύνης. Το παιχνίδι ρόλων προϋποθέτει την καλή γνωριμία των μελών της ομάδας.
- ✓ Εμπυχώνει, ώστε να ξεπεράσουν τους δισταγμούς τους.
- ✓ Παρουσιάζει τους κανόνες του παιχνιδιού (τι θα κάνουν, χρόνος). Ο ρόλος του παρατηρητή ανατίθεται σε αυτούς που δεν θα παίξουν, αλλά θα καταγράφουν τις παρατηρήσεις τους και στο τέλος θα εκθέσουν τις διαπιστώσεις τους.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός δημιουργεί μια ιστορία συναφή προς πραγματικές καταστάσεις ή προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι εκπαιδευόμενοι.
- ✓ Δύο ή περισσότεροι ρόλοι που αναδεικνύουν αντιθέσεις και συγκρούσεις.

- ✓ Ο εκπαιδευτικός παρουσιάζει το πλαίσιο της ιστορίας (κατά προτίμηση γραπτώς). Δημιουργεί καρτέλες ρόλων για τα πρόσωπα (φύλο, ηλικία, επαγγελματική ιδιότητα, προβλήματα που αντιμετωπίζουν κλπ.)
- ✓ Οι εκπαιδευόμενοι επιλέγουν εθελοντικά τους ρόλους. Κάθε ρόλος μπορεί να παίζεται από περισσότερα του ενός άτομα.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός καλεί τους παίκτες να συνεδριάσουν μόνοι τους ώστε να σκεφθούν την κατάσταση και να προγραμματίσουν τη συμπεριφορά τους.

- ✓ Ο εκπαιδευτικός εξηγεί ότι πρέπει να αντιδρούν αυθόρμητα και να μεταβάλουν την αρχική τους θέση ανάλογα με την εξέλιξη του παιχνιδιού.
- ✓ Εάν δεν υπάρχει προηγούμενη εμπειρία με το παιχνίδι ρόλων, ο εκπαιδευτικός τους καλεί, πριν αυτό αρχίσει, να παίξουν ανά δύο κάποιους ρόλους για λίγα λεπτά και να σχολιάσουν αυτό που βίωσαν.

Προδιαγραφές του σταδίου πραγματοποίησης του παιχνιδιού

- ✓ Το παιχνίδι διεξάγεται ως θεατρική παράσταση, δεν επιτρέπονται διακοπές και σχολιασμός.
- ✓ Ο εκπαιδευτικός δεν παρεμβαίνει. Το κάνει ωστόσο: για να επαναφέρει τη συζήτηση στο θέμα, να δώσει τον χρόνο στους παίκτες να ξανασκεφτούν, να δώσει τον λόγο σε κάποιον που εμποδίζεται να μιλήσει ή για να θυμίσει τους κανόνες του παιχνιδιού.
- ✓ Αντιστροφή ρόλων και ενσυναίσθηση.
- ✓ Σύνθεση απόψεων. Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να διαπιστώσουν ότι αντιμετωπίστηκε η συγκρουσιακή κατάσταση, διαφορετικά το παιχνίδι πρέπει να συνεχισθεί.
- ✓ Οι παρατηρητές γράφουν τα σχόλιά τους σε 'πίνακα ανάλυσης' που τους έχει δώσει ο εκπαιδευτικός.
- ✓ Το παιχνίδι μπορεί να βιντεοσκοπηθεί.

Προδιαγραφές του σταδίου σχολιασμού

- Οι παίκτες βγαίνουν από τους ρόλους τους. (Ποια συναισθήματα τους δημιουργήθηκαν και πώς αισθάνονται τώρα).
- Ο εκπαιδευτικός αναγγέλλει τον στόχο και τη διάρκεια της συζήτησης; Σχολιασμός του παιχνιδιού.
- Οι παρατηρητές παρουσιάζουν τα σχόλιά τους. Μπορούν οι παίκτες να μιλήσουν πρώτοι.
- Ο εκπαιδευτικός σημειώνει στον πίνακα τις γνώμες που διατυπώνονται. Συνδέει το παιχνίδι με τη διδακτική ενότητα.
- Σε περίπτωση αποτυχίας αναλύει τα αίτια
- Συνθετική επεξεργασία και συμπεράσματα.

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ

Οι εκπαιδευόμενοι συμμετέχουν νοερά στην αναπαράσταση μιας κατάστασης. Σκέπτονται και συμπεριφέρονται όπως κάποια πρόσωπα. Μοιάζει με το 'παιχνίδι ρόλων', αλλά εδώ οι εκπαιδευόμενοι δεν δρουν με θεατρικό τρόπο. Προσπαθούν να κατανοήσουν πώς συμπεριφέρονται αυτοί που εμπλέκονται σε μια κατάσταση. Ωθούνται να αναζητήσουν λύσεις.

ΛΥΣΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ

- Αποτελεί εκτεταμένη Μελέτη Περίπτωσης. Διαρκεί από λίγες ώρες έως μερικές ημέρες. Ενδείκνυται ο συνδυασμός της με την προσομοίωση και τις άλλες εκπαιδευτικές τεχνικές. Η τεχνική αυτή επικεντρώνεται στην παρουσίαση ενός υποθετικού ή πραγματικού προβλήματος που ενδιαφέρει άμεσα τους εκπαιδευομένους.
- Στάδια:
  - A. Παρουσίαση του προβλήματος
  - B. Μελέτη του προβλήματος και αναζήτηση λύσεων (εφαρμογή τεχνικών όπως η προσομοίωση, οι ομάδες εργασίας, ο καταϊγισμός ιδεών, η συζήτηση).
- Υπάρχουσα κατάσταση: περιγραφή της κατάστασης-ποιο είναι το πρόβλημα. Ποια αίτια και συμφέροντα διαμορφώνουν την παρούσα κατάσταση; Ποια πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα απορρέουν από την παρούσα κατάσταση για τις ενδιαφερόμενες ομάδες βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα.

- *Επιδιωκόμενη κατάσταση: ποια κατάσταση επιδιώκεται να προκύψει; Ποια τα αιτήματα των ενδιαφερομένων. Ποιες αλλαγές (μειονεκτήματα και πλεονεκτήματα) διαμορφώνονται για τους ενδιαφερομένους;*
- *Αντιδράσεις/Αντιστάσεις: (π.χ. των εργαζομένων, των συνδικαλιστικών οργάνων, των εργοδοτών, της κοινής γνώμης, των πολιτικών κομμάτων, της νομοθετικής και δικαστικής εξουσίας, των υπερεθνικών οργάνων και οργανώσεων).*
- *Δυνατότητες/Λύσεις και Επιπτώσεις: ποιες δυνατότητες υπάρχουν για επικράτηση των αιτημάτων με ελάχιστες ή χωρίς αντιδράσεις; Ποιες επιπτώσεις και αντιδράσεις θα περιμένουμε; Ποιες δυνατότητες λύσης πρέπει να επιδιωχθούν; Εναλλακτικές προτάσεις; Ποιοι μπορούν και πρέπει να εμπλακούν στη λύση που επιλέχθηκε;*
- *Γ. Συζήτηση του προβλήματος (περαιτέρω κριτική του ανάλυση, αιτίες, αναζήτηση ωριμότερων λύσεων).*
- *Δ. Προτάσεις και Συμπεράσματα.*

Ο εκπαιδευτικός χειρίζεται με ευελιξία το πρόβλημα και τα στάδια είναι ενδεικτικά. Ισχύουν οι προδιαγραφές της Μελέτης Περίπτωσης.

☑ Η μάθηση προκύπτει από τους ίδιους τους εκπαιδευομένους (απευθείας προσέγγιση των πηγών). Μαθαίνουν πώς να μαθαίνουν. Ο εκπαιδευτικός διαμορφώνει τις κατάλληλες συνθήκες και δίνει οδηγίες. Είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί για ορισμένο χρονικό διάστημα σε οποιοδήποτε πρόγραμμα.

Συνέντευξη από ειδικό

- Καλείται ένα έμπειρο πρόσωπο να μεταφέρει την εμπειρία του στο πρόγραμμα εκπαίδευσης.
- Στάδιο προετοιμασίας: προσδιορίζεται ο στόχος, δίνονται πληροφορίες για τον προσκεκλημένο, προετοιμάζονται οι ερωτήσεις, ενδεχομένως μαθαίνουν πώς παίρνει κανείς συνέντευξη, προσδιορίζονται τα σημεία που θα καταγράφουν και θα παρατηρούν.
- Στάδιο πραγματοποίησης: ορίζεται ένα μόνο άτομο ή και άλλα 1-2 άτομα για συμπληρωματικές ερωτήσεις. Αν το άτομο που παίρνει συνέντευξη είναι εκπαιδευόμενος, ίσως χρειαστεί να παρέμβει ο εκπαιδευτικός για διευκρινίσεις και για άντληση περισσότερων στοιχείων.

- Στάδιο σχολιασμού και σύνθεσης: μετά την αποχώρηση του προσκεκλημένου ο εκπαιδευτικός συντονίζει τη συζήτηση. Σύνθεση των απόψεων, σύνδεση με το αντικείμενο της διδακτικής ενότητας.

Εκπαιδευτική επίσκεψη

- Άντληση εμπειρίας από το χώρο επίσκεψης. Παρατήρηση καταστάσεων, λειτουργιών, εφαρμογών που δεν μπορούν να αναπαρασταθούν εύκολα στην αίθουσα διδασκαλίας.
- Στάδιο προετοιμασίας: στόχος και αναμενόμενα αποτελέσματα. Συγκέντρωση και επεξεργασία πληροφοριών για το χώρο επίσκεψης. Προετοιμάζεται πίνακας με τα σημεία που θα καταγράφουν και θα παρατηρούν οι εκπαιδευόμενοι.

- Στάδιο πραγματοποίησης και σχολιασμού της επίσκεψης: δεν πρέπει να διαταραχθεί η καθημερινή λειτουργία του χώρου. Σχολιασμός της επίσκεψης, σύνθεση απόψεων και σύνδεση με τη διδακτική ενότητα.

καλές εργασίες!